

УДК 821.111(73)-1.09:81'42:82.0-1

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4\(46\)-1427-1443](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2026-4(46)-1427-1443)

Магмет Віталій Володимирович аспірант, ХДУ, <https://orcid.org/0009-0009-9282-737>

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПРОСТІР ЛІРИЧНОГО НАРАТИВУ: ЕВОЛЮЦІЯ ЛІРИЧНОГО ЖАНРУ В СУЧАСНІЙ АМЕРИКАНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ТА НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У СТВОРЕННІ ЛІРИЧНИХ ТЕКСТІВ

Анотація. У сучасному літературознавстві простежується зростання інтересу до переосмислення природи ліричного тексту як концептуально-наративної структури, яка функціонує в умовах культурної та медіальної трансформації. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю уточнити феномен ліро-епічного синтезу в контексті американської поезії ХХІ ст., де спостерігається активне поєднання ліричних і наративних форм. Особливої уваги потребує саме аналіз внутрішньої організації ліричного тексту як цілісного концептуального простору, який інтегрує емоційні, когнітивні та комунікативні компоненти.

Метою статті є теоретичне обґрунтування концептуального простору ліричного наративу, виявлення основних тенденцій еволюції ліричного жанру в американській літературі ХХІ ст., а також комплексний аналіз ліричного тексту. У дослідженні застосовано системно-структурний, порівняльний та інтерпретаційний методи, які дали змогу розглянути ліричний наратив як інтегративну модель взаємодії основних елементів. Додатково застосовано елементи когнітивного аналізу, що уможливило виявлення глибинних механізмів смислотворення в ліричному тексті.

У результаті дослідження розроблено концептуальну модель ліричного наративу, що охоплює суб'єкт мовлення, емоційно-афективний компонент, хронотоп, наративну перспективу та мовностилістичні засоби. Виявлено основні тенденції еволюції ліричного жанру, зокрема: посилення наративності, гібридизацію форм і зміну ролі читача. Здійснено аналіз літератури, який підтверджує функціонування сучасного ліричного тексту як мікронаративної структури з виразним концептуальним ядром. Встановлено, що основні концепти пам'яті, тілесності та ідентичності є системоутворювальними елементами, які забезпечують смислову цілісність тексту. Доведено, що фрагментарність лірики – це не ознака руйнування форми, а спосіб репрезентації індивідуального досвіду.

У висновках обґрунтовано, що сучасний ліричний текст функціонує як відкрита динамічна структура, у якій поєднуються когнітивні, емоційні та наративні процеси. Підтверджено, що наративізація лірики є визначальною тенденцією її розвитку, що змінює як внутрішню організацію тексту, так і моделі його інтерпретації. Запропонований підхід розширює теоретико-методологічні можливості аналізу сучасної поезії та може бути використаний у її подальших міждисциплінарних дослідженнях.

Ключові слова: ліричний наратив, концептуальний аналіз, сучасна поезія, наративізація, поетичний текст, інтерпретація, жанрова трансформація.

Magmet Vitaliy PhD student, KSU, <https://orcid.org/0009-0009-9282-737>

THE CONCEPTUAL SPACE OF LYRICAL NARRATIVE: EVOLUTION OF THE LYRICAL GENRE IN CONTEMPORARY AMERICAN LITERATURE AND NEW TRENDS IN LYRICAL TEXT CREATION

Abstract. In contemporary literary studies, there is a growing interest in rethinking the nature of the lyric text as a complex conceptual-narrative structure operating under conditions of cultural and media transformation. The relevance of this research is determined by the need to clarify the category of the lyric narrative within the context of contemporary American poetry, where there is an intensive integration of lyric and narrative forms. Particular attention is given to the analysis of the internal organization of the lyric text as a holistic conceptual space that integrates emotional, cognitive, and communicative components.

The aim of the article is to provide a theoretical justification of the conceptual space of the lyric narrative, to identify key trends in the evolution of the lyric genre in 21st-century American literature, and to conduct a comprehensive analysis of a contemporary lyric text. The study employs systemic-structural, comparative, and interpretative methods, which allowed the lyric narrative to be considered as an integrative model of interaction among its key elements. Additionally, elements of cognitive analysis were used to reveal the deep mechanisms of meaning-making within the lyric text.

As a result of the study, a conceptual model of the lyric narrative was developed, including the speaking subject, the emotional-affective component, chronotope, narrative perspective, and linguistic-stylistic means. Key trends in the evolution of the lyric genre were identified, including the intensification of narrativity, formal hybridization, and the transformation of the reader's role. An analysis of literary examples confirmed the functioning of the contemporary lyric text as a micro-narrative structure with a distinct conceptual core. It was

established that central concepts of memory, embodiment, and identity act as system-forming elements that ensure the semantic integrity of the text. It was demonstrated that the fragmentation of contemporary lyric poetry is not a sign of formal disintegration but a means of representing complex individual experience.

The conclusions demonstrate that the contemporary lyric text functions as an open, dynamic structure in which cognitive, emotional, and narrative processes are intertwined. It is confirmed that the narrativization of lyric poetry is a defining trend in its development, altering both the internal organization of the text and the models of its interpretation.

The proposed approach expands the theoretical and methodological possibilities for analyzing contemporary poetry and can be used in its further interdisciplinary studies.

Keywords: lyric narrative, conceptual analysis, contemporary poetry, narrativization, poetic text, interpretation, genre transformation

Постановка проблеми. У сучасному літературознавстві інтерпретація ліричного тексту постає як багатовимірна проблема, зумовлена трансформацією жанрових форм і переосмисленням комунікативної природи художнього висловлювання.

Традиційне розуміння лірики як емоційно-експресивної форми поступається місцем підходам, що розглядають її як складну наративну структуру, здатну репрезентувати індивідуальний і колективний досвід у багатовимірному концептуальному просторі.

Особливої актуальності ця проблема набуває в контексті сучасної американської літератури, де ліричний текст функціонує на перетині різних дискурсів – поетичного, наративного та медійного. У цих умовах виникає потреба у формуванні нових аналітичних моделей, які сприяють осмисленню внутрішньої організації ліричного наративу та виявленню закономірностей його функціонування.

Зв'язок цієї проблеми з важливими науковими завданнями полягає в необхідності уточнення категоріального апарату сучасного літературознавства, зокрема понять «ліричний наратив» та «концептуальний простір тексту». Практичне значення дослідження визначається можливістю застосування його результатів під час викладання літератури ХХІ ст., а також розроблення нових підходів до аналізу художніх текстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Огляд наукових джерел засвідчує багатовимірність проблеми концептуального простору ліричного наративу та дає змогу окреслити основні теоретико-методологічні підходи до його аналізу в сучасному літературознавстві. Узагальнення наукових праць підтверджує поступове зміщення дослідницького фокусу від

формально-структурного опису ліричного тексту до його інтерпретації як когнітивно-наративної системи.

Так, О.Гриняк [1] зосереджує увагу на когнітивних механізмах породження імпліцитних смислів в американській поезії, доводячи, що значна частина змісту ліричного тексту формується через приховані концептуальні структури, які активізуються в процесі інтерпретації. Концептуальні метафори в англomовному дискурсі досліджує О. Нагорна [2], підкреслюючи їхню роль як універсального інструменту структурування смислу, що є важливим для розуміння семантики ліричного тексту. Функціонування метафори в політичному дискурсі США аналізує О. Безугла [3], що дає змогу застосувати її напрацювання до вивчення закономірностей художнього мовлення.

Основні напрями розвитку літератури США першої половини ХХ ст. розглядає В. Співачук [4], що формує історико-літературне підґрунтя для осмислення еволюції ліричного жанру. До трансформацій сучасної американської літератури, зокрема в контексті мультикультурності, звертається О. Мащенко [5], що безпосередньо впливає на формування нових типів ліричного висловлювання. Доцільність застосування когнітивно-лінгвістичного підходу до аналізу поетичного тексту обґрунтовує О. Похилюк [6], акцентуючи на його концептуальній організації.

Для поточного дослідження засадничою є концепція, яку обґрунтовує Л. Белехова [7], трактуючи природу словесного поетичного образу як когнітивний феномен, що постає у взаємодії мовних і ментальних структур. Проблему існування ліричного наративу як окремої категорії, що відкриває можливість його системного аналізу, порушують у спільній роботі Л. Белехова та А. Цапів [8]. У своєму дисертаційному дослідженні А. Цапів [9] розробляє поетику наративу, що дає змогу застосувати наративний підхід до аналізу різних типів художніх текстів, зокрема ліричних. Методологічні засади дослідження наративу в когнітивно-дискурсивній парадигмі, що забезпечує теоретичну основу для інтеграції лінгвістичних і літературознавчих підходів, визначає у своїх працях Я. Бистров [10].

В інших вітчизняних та міжнародних дослідженнях проблема ліричного наративу розглядається в руслі міждисциплінарних підходів. Реалізацію бінарних опозицій у художньому тексті через концептуальні метафори аналізують А. Бортняк (А. Bortniak) та О. Очеретна (О. Ocheretna) [11], що підтверджує їхню роль у структуруванні поетичного змісту. Сучасну лірику як когнітивну категорію, що поєднує жанрові та ментальні характеристики, підкреслюючи її трансформаційний характер, пропонує розглядати К. Гамільтон (С. Hamilton) [12]. Нейрокогнітивний підхід до

аналізу літератури, який відкриває нові перспективи для сприйняття ліричного тексту, розробляє А. М. Джейкобс (A. M. Jacobs) [13]. Комп'ютерні методи аналізу стилю в американській поезії застосовують Д. М. Каплан (D. M. Kaplan) та Д. М. Блей (D. M. Blei) [14], що свідчить про розширення методологічного інструментарію досліджень.

Особливе значення для поточного дослідження має концепція метафори, яку розробили Дж. Лакофф (G. Lakoff) та М. Джонсон (M. Johnson) [15]. Автори доводять, що метафора є не лише стилістичним засобом, а й фундаментальним механізмом мислення, що визначає структурування досвіду та мовлення. У цьому напрямі А. Ф. Путрі (A. F. Putri), В. Астріані (W. Astriani) та А. С. Путра (A. S. Putra) [16] підтверджують актуальність аналізу метафор у поезії як основного елементу формування концептуального простору тексту.

Отже, огляд наукових джерел засвідчує, що сучасні дослідження ліричного тексту тяжіють до інтеграції когнітивного, наративного та дискурсивного підходів. Водночас питання комплексного аналізу ліричного наративу як цілісної концептуально організованої системи залишається недостатньо розробленим, що визначає наукову новизну та подальші вектори нашої роботи.

Попри значну кількість праць, присвячених аналізу ліричного тексту, низка важливих аспектів усе ще потребує ґрунтовного теоретичного осмислення. Насамперед це стосується відсутності цілісного підходу до розгляду ліричного наративу як інтегрованої концептуально-наративної системи.

Більшість досліджень зосереджуються або на формально-стилістичних характеристиках тексту, або на інтерпретації його тематичного змісту, не враховуючи взаємодії структурних елементів.

Недостатньо вивченим залишається також питання еволюції ліричного жанру в американській поезії ХХІ ст., зокрема в аспекті посилення наративності й гібридизації жанрових форм. Причиною цього є складність міждисциплінарного аналізу, що потребує поєднання літературознавчих, когнітивних і культурологічних підходів.

Окремої уваги вимагає проблема емпіричної верифікації теоретичних положень через аналіз конкретних текстів сучасних авторів. Відсутність системного підходу до такого аналізу ускладнює узагальнення отриманих результатів і обмежує можливості їхнього практичного застосування.

Таким чином, необхідність дослідження зазначених аспектів зумовлює його актуальність і визначає наукову спрямованість, орієнтовану на подолання фрагментарності наявних підходів і формування цілісної моделі ліричного наративу.

Метою статті є комплексне дослідження концептуального простору ліричного наративу в сучасній американській літературі з урахуванням еволюційних тенденцій ліричного жанру та особливостей функціонування поетичного тексту.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1) систематизувати структурні компоненти ліричного наративу та розробити його концептуальну модель, що ґрунтується на взаємодії суб'єкта мовлення, емоційно-афективного компонента, хронотопу, наративної перспективи та мовностилістичних засобів;

2) дослідити еволюцію ліричного жанру в американській літературі ХХІ ст., виокремивши основні тенденції трансформації, зокрема посилення наративності, гібридизацію форм і зміну ролі читача;

3) проаналізувати тексти сучасної американської поезії для виявлення особливостей організації концептуального простору та підтвердження теоретичних положень дослідження.

Виклад основного матеріалу. У сучасному літературознавчому дискурсі ліричний наратив дедалі частіше розглядається не як фрагментарний прояв суб'єктивного мовлення, а як багаторівнева система, що інтегрує когнітивні, емоційні та наративні компоненти. Такий підхід зумовлений зміщенням дослідницького фокуса від формального аналізу тексту до інтерпретації його як цілісного концептуального простору. Особливої актуальності це набуває в контексті сучасної американської поезії, де ліричний текст функціонує як динамічна структура, що поєднує індивідуальний досвід автора з ширшими соціокультурними наративами. З огляду на це, постає необхідність моделювання внутрішньої організації ліричного наративу як системи взаємопов'язаних елементів.

Сучасні дослідження засвідчують, що поетичний текст не лише відображає емоційний стан суб'єкта мовлення, а й репрезентує складні когнітивні процеси, пов'язані з концептуалізацією досвіду [6, с. 21]. Ліричний наратив є формою організації знання, у якій поєднуються індивідуальні та колективні смисли. Особливу роль у цьому процесі відіграють концептуальні метафори, що структурують художню реальність і забезпечують її інтерпретаційну глибину [15, с. 55]. Саме через метафоричні моделі відбувається перенесення абстрактних значень у сферу чуттєвого досвіду, що є характерною ознакою поезії ХХІ ст.

Водночас поетичний образ формується на перетині мовних і когнітивних структур, що дає змогу трактувати його як результат складної ментальної діяльності [7]. Це зумовлює трактування ліричного тексту як багатовимірного простору, у якому взаємодіють різні рівні смислу. З огляду на це ліричний наратив доцільно аналізувати не лише як естетичну форму,

а і як когнітивно організовану систему, що відображає специфіку сучасного художнього мислення.

Таким чином, інтеграція когнітивного й наративного підходів відкриває нові перспективи для вивчення ліричного жанру, уможливлюючи виявлення внутрішніх механізмів його функціонування та еволюції в сучасному літературному процесі.

Виникає необхідність у візуалізації ліричного наративу як цілісної концептуальної моделі, що відображає взаємодію його засадничих структурних елементів. Це дає змогу систематизувати основні елементи ліричного тексту та виявити закономірності їхнього функціонування в межах єдиного смислового простору.

Спираючись на положення когнітивної поетики щодо природи поетичного образу як ментальної конструкції та концепцію метафори як основного механізму мислення, а також сучасні підходи до аналізу поетичного тексту як об'єкта когнітивно-лінгвістичного дослідження, доцільно представити ліричний наратив у формі інтегративної моделі. Її ядро становить процес концептуальної організації тексту, навколо якого організуються взаємопов'язані компоненти: суб'єкт мовлення, емоційно-афективний рівень, концептуальний простір, хронотоп, наративна перспектива та мовностилістичні засоби.

Важливо зазначити, що ці елементи функціонують не ізольовано, а постійно взаємодіють, що забезпечує динамічний характер ліричного тексту та його здатність до смислового розгортання (рис. 1).

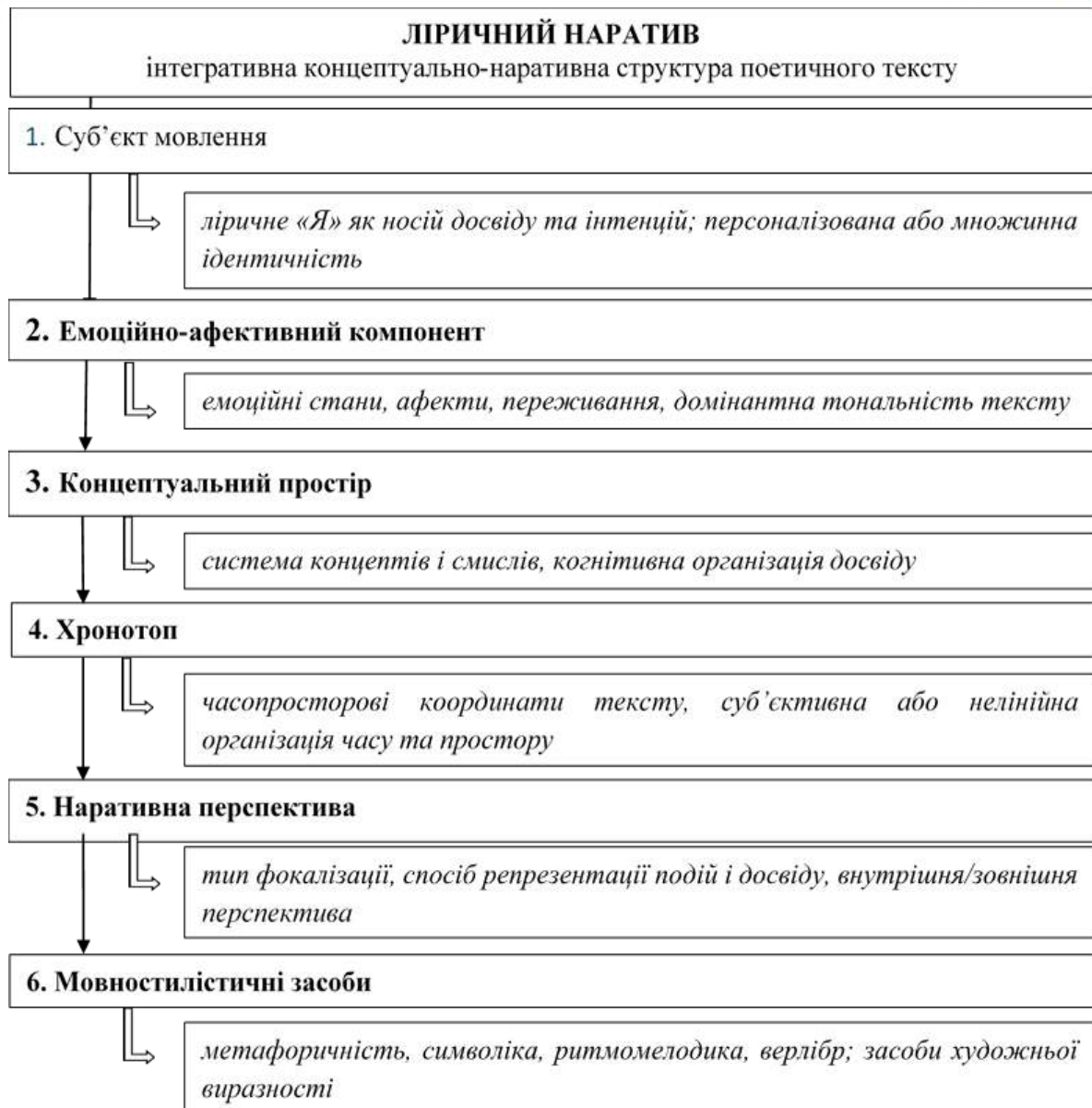

Рис. 1. Концептуальна модель ліричного
нарративу в сучасній американській поезії
Джерело: сформовано автором на основі [1, с. 33; 6, с. 22; 7; 15]

Запропонована концептуальна модель уможливлює інтерпретацію ліричного нарративу як цілісної інтегративної системи, у якій структурні компоненти (суб'єкт мовлення, емоційно-афективний рівень, концептуальний простір, хронотоп, наративна перспектива та мовностилістичні засоби) функціонують у тісній взаємодії та взаємозумовленості. Це забезпечує багатовимірність поетичного тексту: смисл у ньому формується не лінійно, а через перехрещення когнітивних, емоційних і наративних процесів.

На відміну від традиційних підходів, де окремі елементи аналізуються ізольовано, запропонована модель акцентує на динамічному характері їхніх взаємозв'язків, що дає змогу виявити внутрішні механізми смислотворення. Зокрема, суб'єкт мовлення постає не лише як носій переживання, а і як активний центр концептуалізації досвіду, тоді як емоційно-афективний компонент виконує функцію смислової активації, визначаючи тональність і спрямованість інтерпретації.

Концептуальний простір у цій моделі є ядром когнітивної організації тексту, у якому через систему концептів і метафор структурується індивідуальний досвід, тоді як хронотоп і наративна перспектива забезпечують його просторово-часову та дискурсивну впорядкованість. Мовностилістичні засоби реалізують ці процеси на рівні тексту, забезпечуючи їхню художню репрезентацію. Встановлено, що домінування емоційно-афективного компонента в сучасній американській поезії не знижує рівень наративності, а, навпаки, сприяє її посиленню, трансформуючи ліричне висловлювання в мікронаратив. Це засвідчує гібридизацію ліричного жанру та його поступову інтеграцію в ширший наративний дискурс, у межах якого ліричний текст функціонує як модель індивідуального досвіду, концептуально організованого та наративно структурованого.

Отже, запропонована концептуальна модель ліричного наративу не лише окреслює внутрішню організацію поетичного тексту, а й формує підґрунтя для осмислення його динаміки в історико-літературному вимірі. Взаємодія структурних компонентів, зокрема суб'єкта мовлення, концептуального простору та наративної перспективи, виявляє здатність ліричного тексту до трансформації залежно від культурного та комунікативного контексту. У цьому аспекті ліричний наратив є змінною структурою, що відображає еволюцію художнього мислення та способів репрезентації досвіду.

Сучасні дослідження підтверджують, що когнітивна організація поетичного тексту безпосередньо пов'язана з історичними змінами жанрових форм, що зумовлює необхідність їхнього комплексного аналізу [13; 6, с. 23]. Водночас розвиток концептуальних моделей смислотворення, зокрема метафоричних, засвідчує ускладнення механізмів інтерпретації художнього тексту. Як стверджує А. Цапів, роль наративних структур зростає навіть у тих жанрах, що традиційно не належали до наративних. Це підтверджує тенденцію до наративізації лірики [9, с. 166].

Таким чином, розгляд ліричного наративу в синхронному вимірі логічно доповнюється його діахронним аналізом, що дає змогу простежити еволюцію жанру та виокремити основні тенденції його трансформації.

Еволюція ліричного жанру в американській літературі ХХІ ст. відбувається в умовах інтенсивних культурних трансформацій, зумовлених

розвитком цифрових технологій, глобалізаційними процесами та зміною комунікативних практик. У цих умовах ліричний текст втрачає ознаки замкненої естетичної форми й набуває характеристик відкритої комунікативної системи, здатної інтегрувати різні типи дискурсів. Це зумовлює переосмислення традиційних жанрових меж і формування нових типів ліричного висловлювання, у яких поєднуються емоційна експресія, наративність і когнітивна складність.

Як показують дослідження, сучасна лірика демонструє тенденцію до гібридизації форм і посилення наративного компонента, що пов'язано з трансформацією суб'єкта мовлення та зміною ролі читача в процесі інтерпретації [12, с. 399]. Водночас когнітивний підхід до аналізу поетичного тексту дає змогу виявити глибинні механізми цих змін, зокрема роль концептуальних структур у формуванні смислу. Історико-літературне середовище, окреслене в працях дослідників американської літератури, підтверджує, що еволюція жанру відбувається поступово, через зміну домінантних моделей художнього мислення [4, с. 8].

З огляду на це, доцільним є порівняльний аналіз основних параметрів ліричного жанру в різні періоди його розвитку, що дає змогу систематизувати трансформаційні процеси та виокремити тенденції переходу від класичної до сучасної моделі ліричного наративу (табл. 1).

Таблиця 1

Еволюція ліричного жанру в американській літературі

Параметр	Класична лірика	Постмодерна лірика	Сучасна американська лірика
Тип суб'єкта	Цілісне, стабільне «Я»	Децентроване, фрагментарне «Я»	Множинне, перформативне «Я»
Форма	Канонічна, римована	Експериментальна, деконструктивна	Гібридна, мультимодальна
Наративність	Імпліцитна, мінімальна	Фрагментарна	Експліцитна, мікронаративна
Роль читача	Пасивна рецепція	Інтерпретативна участь	Співтворча, інтерактивна
Тематика	Універсальні екзистенційні мотиви	Іронія, деконструкція, інтертекст	Ідентичність, травма, тілесність
Медіа	Друкований текст	Друкований текст	Текст + цифрові медіа (візуальний контент, соціальні мережі)
Комунікативна функція	Естетична	Естетико-критична	Комунікативно-перформативна

Джерело: сформовано автором на основі [4, с. 9; 6, с. 24; 12, с. 401]

Порівняльний аналіз засвідчує, що еволюція ліричного жанру в американській літературі характеризується поступовим ускладненням його структурної та функціональної організації. Якщо класична лірика тяжіє до цілісності суб'єкта й замкненості естетичної форми, то в постмодерному періоді спостерігається її фрагментація та деконструкція, що відкриває можливість для подальших трансформацій.

Сучасна американська лірика демонструє якісно новий етап розвитку, у межах якого відбувається інтеграція ліричного та наративного складників, а також активне залучення мультимодальних засобів вираження. Унаслідок цього ліричний текст трансформується у відкриту комунікативну систему, що передбачає співучасть читача в процесі конструювання смислу.

Особливо показовою є трансформація суб'єкта мовлення: від стабільного носія емоційного досвіду до множинної, перформативної ідентичності, що відображає складність сучасного соціокультурного контексту. Водночас посилення наративності засвідчує зміну внутрішньої логіки ліричного тексту, який дедалі частіше функціонує як мікронаратив, здатний репрезентувати індивідуальний досвід у формі фрагментованої, але концептуально цілісної історії.

Таким чином, нині ліричний жанр є гібридною формою, що поєднує естетичну, когнітивну та комунікативну функції, та відкриває нові перспективи для його інтерпретації в межах когнітивно-наративного підходу.

Виявлені тенденції трансформації ліричного жанру вимагають подальшої конкретизації на рівні аналізу окремого художнього тексту, що дає змогу простежити, яким чином окреслені зміни реалізуються в практиці сучасного поетичного письма. Перехід від узагальненого теоретичного моделювання до аналізу емпіричного матеріалу дає змогу не лише ілюструвати зазначені закономірності, а й перевірити їхню релевантність на прикладі конкретної авторської поезії.

У цьому контексті особливої значущості набуває дослідження індивідуального стилю поетів, у якому поєднуються когнітивні, наративні та емоційно-афективні компоненти ліричного тексту. Такий підхід дає змогу розглядати поетичний твір як мікромодель ширших культурних і смислових процесів, що відбуваються в сучасній літературі.

Для конкретизації теоретичних положень дослідження доцільним є звернення до аналізу тексту американської поезії ХХІ ст. як емпіричного матеріалу. Це дає змогу не лише ілюструвати виявлені тенденції, а й здійснити їхню аналітичну верифікацію на рівні конкретного тексту.

Науковці стверджують, що поетичний текст функціонує як складна когнітивно-наративна структура, у якій смисл формується через взаємодію концептів, емоційних доміант і мовностилістичних засобів. Водночас

нарративні механізми організації тексту забезпечують його цілісність навіть за умови фрагментарної побудови, а концептуальні метафори постають основним інструментом структурування індивідуального досвіду [9, с. 2; 15, с. 56].

Показовою в цьому контексті є творчість Оушена Вонга (Ocean Vuong), у якій поєднуються інтимна ліричність, наративна фрагментарність і глибока концептуалізація досвіду травми, пам'яті та ідентичності. Аналіз його поетичного тексту дає змогу продемонструвати, яким чином концептуальний простір ліричного наративу реалізується на практиці (табл. 2).

Таблиця 2

Концептуально-наративний аналіз ліричного тексту

Компонент	Прояв у тексті	Інтерпретація
Суб'єкт мовлення	Інтимне, фрагментарне «Я»	Розщеплена, перформативна ідентичність
Емоційний компонент	Ностальгія, травма, ніжність	Афективна домінанта як смислотвірний чинник
Концепти	Пам'ять, тіло, втрата	Формування концептуального ядра тексту
Наративність	Фрагменти історій, спогади	Лірика як форма мікронаративу
Хронотоп	Переплетіння минулого й теперішнього	Нелінійна, суб'єктивна модель часу
Мова	Мінімалізм, метафоричність	Конденсація смислу та емоцій
Тілесність	Сенсорні образи, фізичність досвіду	Матеріалізація пам'яті через тіло
Інтерсуб'єктивність	Звернення до «іншого», діалогічність	Конструювання ідентичності через взаємодію

Джерело: сформовано автором на основі [4, с. 10; 9, с. 282; 14; 15, с. 56; 16, с. 1109]

Аналіз даних, наведених у табл. 2, дає змогу стверджувати, що сучасний ліричний текст функціонує як багаторівнева концептуально-наративна структура, у межах якої індивідуальний досвід не лише виражається, а й активно конструюється. Виявлена фрагментарність організації тексту не є ознакою деструкції жанру, а постає специфічним способом репрезентації суб'єктивного досвіду, що відображає нелінійність пам'яті та багатовимірність ідентичності. Аналіз поезії Оушена Вонга демонструє, що ліричний текст набуває ознак мікронаративу, у якому фрагменти спогадів, тілесні образи й емоційні стани поєднуються в концептуально цілісну систему. Особливу роль у цьому процесі відіграє

тілесність як медіатор між пам'яттю та мовою, а також інтерсуб'єктивність, що забезпечує вихід за межі індивідуального досвіду та інтеграції його в ширший комунікативний контекст.

Таким чином, ліричний текст є не лише формою естетичного вираження, а й способом когнітивної організації досвіду, що підтверджує тенденцію до наративізації та концептуалізації сучасної лірики. Це дає підстави розглядати її як особливий тип дискурсу, у якому поєднуються емоційне переживання, смислотворення та наративна структура.

Отримані результати аналізу дають змогу перейти від текстового опису до узагальнення концептуальних взаємозв'язків, що формують смислову структуру ліричного тексту. Доцільним є представлення семантичної організації поетичного твору у формі інтегративної моделі, яка відображає взаємодію основних концептів та їхню роль у конструюванні індивідуального досвіду.

Така візуалізація уможливорює не лише узагальнення результатів аналізу, а й демонстрацію внутрішньої логіки розгортання смислу, у якій окремі концепти функціонують як взаємопов'язані елементи єдиного простору (рис. 2).

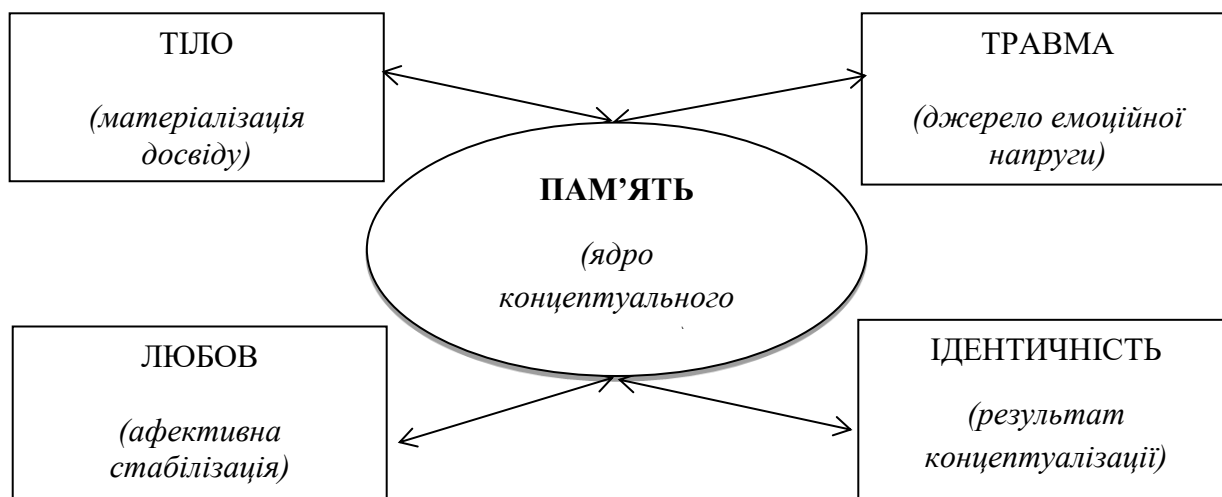

Рис. 2. Семантична взаємодія ліричного тексту

Джерело: сформовано автором

Запропонована семантична взаємодія дає змогу узагальнити результати дослідження та представити ліричний текст як динамічний концептуальний простір, у якому смисл формується через взаємодію когнітивних домінант. Центральне місце пам'яті зумовлює організацію інших концептів, які не лише співіснують, а й постійно взаємопереосмислюються.

Взаємозв'язок між тілом, травмою, любов'ю та ідентичністю відображає складну структуру сучасного ліричного досвіду, у якій особисте й

колективне, емоційне та когнітивне, індивідуальне й комунікативне утворюють єдину систему. Така організація підтверджує, що ліричний текст функціонує як простір інтерпретації досвіду, де смисл не задається наперед, а виникає в процесі взаємодії його складників. У цьому контексті американська лірика ХХІ ст. є формою художнього мислення, що поєднує наративну логіку з концептуальною глибиною, забезпечуючи можливість репрезентації складних ідентичнісних і травматичних досвідів. Це дає змогу розглядати ліричний наратив як відкриту систему, здатну до постійного смислового оновлення, що й визначає його фундаментальну роль у сучасному літературному процесі.

Висновки. У результаті дослідження здійснено теоретичне узагальнення та запропоновано нове розв'язання проблеми інтерпретації ліричного тексту як концептуально організованого наративного утворення.

Обґрунтовано доцільність застосування когнітивно-наративного підходу як інтегративної методологічної основи аналізу сучасної лірики. Встановлено, що ліричний наратив в американській поезії ХХІ ст. функціонує як інтегративна система, у якій взаємодіють емоційно-афективні, когнітивні та мовностилістичні компоненти.

Розроблена концептуальна модель ліричного наративу підтверджує, що його структурні елементи перебувають у стані постійної взаємодії, формуючи цілісний смисловий простір. Доведено, що смислотворення в ліричному тексті має нелінійний характер і реалізується через взаємоперехрещення концептуальних, емоційних та наративних домінант. Аналіз еволюції ліричного жанру засвідчив тенденцію до його наративізації, гібридизації та розширення комунікативних можливостей, що проявляється в зміні ролі суб'єкта мовлення та активізації читача як співтворця смислу.

Отже, сучасний ліричний текст здатний функціонувати як мікро-наратив, у якому індивідуальний досвід репрезентується через складну систему концептів.

Встановлено, що основну роль у цьому процесі відіграють категорії пам'яті, тілесності та ідентичності, які забезпечують концептуальну цілісність тексту та його інтерпретаційну глибину. Отримані результати дають змогу розглядати американську лірику ХХІ ст. як відкриту динамічну систему, що функціонує на перетині естетичного, когнітивного та комунікативного вимірів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням емпіричної бази аналізу, залученням мультимодальних текстів, а також використанням міждисциплінарних підходів, зокрема когнітивної поетики та цифрової гуманітаристики, що забезпечують поглиблене розуміння природи ліричного наративу в сучасному культурному просторі.

Література:

1. Гриняк О. О. Когнітивні аспекти породження імпліцитних смислів в американській поезії ХХ століття. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т.31 (70). № 4. Ч. 2. С. 33–39. DOI: <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-2/06>
2. Нагорна О. Дослідження концептуальних метафор в англомовному політичному та діловому дискурсі з точки зору стилістики. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 3(21). С. 264–272. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3\(21\)-264-272](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3(21)-264-272)
3. Безугла О. В. Концептуальна метафора «Нація – це сім'я» в політичному дискурсі США. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки. Мовознавство*. 2012. № 23. С. 10–12. URI: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/8511> (дата звернення: 26.03.2026).
4. Співачук В. О. Основні напрями літератури США першої половини ХХ століття. Монографія Pokonferencyjna. Science, Research, Development #49, Bialystok 30.01.2022– 31.01.2022. Warszawa: Diamond trading tour, 2022. С. 8–10. URI: <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/12336> (дата звернення: 26.03.2026).
5. Мащенко О. Пошуки американського «великого роману» в надрах творчості американських письменників з азійським бекграундом. *Сучасні дослідження з іноземної філології*. 2025. № 1(27). С. 309–317. DOI: <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2025.27.309-317>
6. Похилюк О. М. Поетичний текст як об'єкт когнітивно-лінгвістичного аналізу. *Академічні студії. серія «Гуманітарні науки»*. 2025. № 2. С. 21–29. DOI: <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2025.2.3>
7. Белехова Л. І. Словесний поетичний образ в історико-типологічній перспективі: лінгвокогнітивний аспект (на матеріалі американської поезії): монографія. Херсон, 2002. URL: <https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/41ea25de-a338-4e2f-9f02-61c635795c76/content> (дата звернення: 26.03.2026).
8. Белехова Л. І., Цапів А. О. Ліричний наратив: міф чи реальність? *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Германістика та міжкультурна комунікація*. 2021. № 2. С. 7–13. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2021-2-1>
9. Цапів А. О. Поетика наративу англійськомовних художніх текстів для дітей : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. Харків, 2020. 419 с. URI: <https://ekhnuir.karazin.ua/handle/123456789/15833> (дата звернення: 26.03.2026).
10. Бистров Я. Методологічне підґрунтя дослідження наративу у когнітивно-дискурсивній парадигмі лінгвістики. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія*. 2017. Вип. 1(50). С. 10–14 URL: <https://librepo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/6349/3/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%D0%91%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%AF%D0%92%D0%9A%D0%9D%D0%A3%202017.pdf> (дата звернення: 26.03.2026).
11. Bortniak A., Ocheretna O. The ways of binary opposition realization of light/dark conceptual metaphors in a literary text. *Scientific journal of the Lviv State University of Life Safety "Philological Periodical of Lviv"*. 2021. Vol. 9. P. 36–43. DOI: <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2021-9.5>
12. Hamilton C. Modern lyric poems: from poetic genre to cognitive category. *Zagadnienia Rodzajów Literackich*. 2023. Vol. 66. № 1. P. 399–411. DOI: <https://doi.org/10.26485/ZRL/2022/66.1/30>

13. Jacobs A. M. Neurocognitive poetics: methods and models for investigating the neuronal and cognitive-affective bases of literature reception. *Front. Hum. Neurosci.* 2015. Vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.3389/fnhum.2015.00186>
14. Kaplan D. M., Blei D. M. A Computational approach to style in american poetry. *Seventh IEEE International Conference on Data Mining (ICDM 2007)* (Omaha, NE, USA, 28–31 October 2007). Omaha, NE, USA, 2007. DOI: <https://doi.org/10.1109/ICDM.2007.76>
15. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live by*. Chicago: University of Chicago Press. 2003. P. 55–58.
16. Putri A. F., Astriani W., Putra A. S. Semantic study of metaphors in poetry: linguistic and literary approaches. *Journal of humanities and social studies*. 2024. Vol. 2. № 3. P. 1109–1116. URL: <https://humasjournal.my.id/index.php/HJ/article/view/373> (дата звернення: 26.03.2026).

References:

1. Hryniak, O. O. (2020). Kohnityvni aspekty porodzhennia implitsytnykh smysliv v amerykanskii poezii XX stolittia [Cognitive aspects of implicit meaning generation in American poetry of the 20th century]. *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii – Scientific Notes of V.I. Vernadsky Taurida National University. Series: Philology. Social Communications*, 31(70(4(2))), 33–39. <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.4-2/06> [in Ukrainian].
2. Nahorna, O. (2024). Doslidzhennia kontseptualnykh metafor v anhlovnomu politychnomu ta dilovomu diskursi z tochky zoru stylistyky [Study of conceptual metaphors in English political and business discourse from the perspective of stylistics]. *Visnyk nauky ta osvity – Bulletin of Science and Education*, 3(21), 264–272. [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3\(21\)-264-272](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2024-3(21)-264-272) [in Ukrainian].
3. Bezuhla, O. V. (2012). Kontseptualna metafora «Natsiia – tse simia» v politychnomu diskursi SSHa [Conceptual metaphor “Nation is a family” in US political discourse]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Filolohichni nauky. Movoznavstvo – Scientific Bulletin of Lesya Ukrainka Volyn National University. Philological Sciences. Linguistics*, 23, 10–12. Retrieved from <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/8511> [in Ukrainian].
4. Spivachuk, V. O. (2022). Osnovni napriamy literatury SSHa pershoi polovyny XX stolittia [Main trends of US literature of the first half of the 20th century]. *Monografia Pokonferencyjna. Science, Research, Development*, 49, 8–10. Warszawa: Diamond trading tour. Retrieved from <https://elar.khmnu.edu.ua/handle/123456789/12336> [in Ukrainian].
5. Mashchenko, O. (2025). Poshuky amerykanskoho «velykoho romanu» v nadrakh tvorchosti amerykanskykh pysmennikov z aziiskym bekhraundom [The search for the “Great American Novel” in the works of American writers with Asian background]. *Suchasni doslidzhennia z inozemnoi filolohii – Modern Studies in Foreign Philology*, 1(27), 309–317. <https://doi.org/10.32782/2617-3921.2025.27.309-317> [in Ukrainian].
6. Pokhyliuk, O. M. (2025). Poetychnyi tekst yak ob'ekt kohnityvno-linhvistychnoho analizu [Poetic text as an object of cognitive-linguistic analysis]. *Akademichni studii. Seriiia «Humanitarni nauky» – Academic Studies. Series “Humanities”*, 2, 21–29. <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2025.2.3> [in Ukrainian].
7. Bieliakhova, L. I. (2002). Slovesnyi poetychnyi obraz v istoryko-typolohichnii perspektyvi: linhvokohnityvnyi aspekt (na materialy amerykanskoi poezii): monohrafiia [Verbal poetic image in historical-typological perspective: linguo-cognitive aspect (based on American

poetry): monograph]. Kherson. Retrieved from <https://ekhsuir.kspu.edu/server/api/core/bitstreams/41ea25de-a338-4e2f-9f02-61c635795c76/content> [in Ukrainian].

8. Bieliakhova, L. I., & Tsapiv, A. O. (2021). Lyrchnyi naratyv: mif chy realnist? [Lyric narrative: myth or reality?]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: Hermanistyka ta mizhkulturna komunikatsiia – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Germanic Studies and Intercultural Communication*, 2, 7–13. <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2021-2-1> [in Ukrainian].

9. Tsapiv, A. O. (2020). Poetyka naratyvu anhlo movnykh khudozhnikh tekstiv dlia ditei [Poetics of narrative in English literary texts for children]. *Doctor's thesis*. Kharkiv. Retrieved from <https://ekhnur.karazin.ua/handle/123456789/15833> [in Ukrainian].

10. Bystrov, Ya. V. (2017). Metodolohichne pidgruntia doslidzhennia naratyvu u kohnityvno-dyskursyvni paradyhmi linhvistyky [Methodological basis of narrative research in cognitive-discursive linguistics]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Inozemna filolohiia – Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv. Foreign Philology*, 1(50), 10–14. Retrieved from <https://lib-repo.pnu.edu.ua/bitstream/123456789/6349/3/%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F%D0%91%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%AF.%D0%92.%D0%9A%D0%9D%D0%A3%202017.pdf> [in Ukrainian].

11. Bortniak, A., & Ocheretna, O. (2021). The ways of binary opposition realization of light/dark conceptual metaphors in a literary text. *Scientific journal of the Lviv State University of Life Safety "Philological Periodical of Lviv"*, 9, 36–43. <https://doi.org/10.32447/2663-340X-2021-9.5> [in English].

12. Hamilton, C. (2023). Modern lyric poems: from poetic genre to cognitive category. *Zagadnienia Rodzajów Literackich*, 66(1), 399–411. <https://doi.org/10.26485/ZRL/2022/66.1/30> [in English].

13. Jacobs, A. M. (2015). Neurocognitive poetics: methods and models for investigating the neuronal and cognitive-affective bases of literature reception. *Frontiers in Human Neuroscience*, 9. 10.3389/fnhum.2015.00186 [in English].

14. Kaplan, D. M., & Blei, D. M. (2007). A computational approach to style in American poetry. *Seventh IEEE International Conference on Data Mining (ICDM 2007)* (Omaha, NE, USA, 28–31 October 2007). Omaha, NE, USA. <https://doi.org/10.1109/ICDM.2007.76> [in English].

15. Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors We Live By*. (pp. 55–58). Chicago: University of Chicago Press. [in English].

16. Putri, A. F., Astriani, W., & Putra, A. S. (2024). Semantic study of metaphors in poetry: linguistic and literary approaches. *Journal of Humanities and Social Studies*, 2(3), 1109–1116. Retrieved from <https://humasjournal.my.id/index.php/HJ/article/view/373> [in English].

Дата першого надходження статті до видання: 08.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026